

Oponentní posudek na bakalářskou práci Filipa Dufka *Stranicky založený euroskepticismus v schématu Občanské demokratické strany.*

V práci vidím tři okruhy větších problémů a některé problémy menší.

Za prvé, cíl není zcela jasný, částečně nejspíš z formulačně stylistických důvodů. Soudě podle abstraktu¹ a kap. 1² mělo by jít o práci metateoretickou, o posouzení síly a slabin teorie a promyšlení možností její aplikace. Soudě podle znění hypotézy na s. 8 nebo úvodu kap. 7³ mělo by jít spíše o empirickou případovou studii, tedy především testování resp. důkladné zdokumentování implikací zvolené teorie. Nebo je cílem obojí – tomu by napovídala jiná část kap. 1⁴ a kap. 5⁵ - ale pak je zase na pováženou, jak malý rozsah je tak širokému tématu věnován (práce se pohybuje jen těsně nad minimálním obligátním rozsahem bakalářské práce).

Za druhé, teoretická část je opřena téměř výhradně o Taggarta a Szczerbiaka. Jistě, jejich pojetí je velmi rozšířené a každý autor si nakonec vždy nějakou konkrétní teorii zvolit. Ale pokud má posoudit, která je pro jeho účel nejvhodnější – zde ovšem samozřejmě vstupuje do hry také neujasněnost cíle –, měl by znát více než jednu (resp. dvě). Zde je jako jediná alternativa načrtnuta teorie Kopeckého a Muddeho, přičemž v odpovědi na jejich námitky autor vesměs parafrázuje opět Taggarta a Szczerbiaka. (Ostatně, seznam použité literatury je trochu klamný, jakkoli v této věci formálně správný: co se zahraniční teoretické literatury týče, autor pracoval především s texty ze sborníku editovaném Taggartem a Szczerbiakem – které jsou dílem teoretické, dílem empirické –, odkazy na další odborné zdroje k euroskepticismu mají v textu vyloženě marginální charakter, snad jen s výjimkou Hanleyho (který ale mohl sloužit nanejvýš jako inspiraci pro operacionalizaci – kdyby k nějaké došlo, jako že nedošlo –, nikoli pro teorii).

Na okraj bych pak řekl, že je dobře ujasnit si pojmy, ale některé věci je opravdu zbytečné vysvětlovat (např. co znamená slovo „trajektorie“ nebo co znamená skepse v nejobecnějším slova smyslu a jak je spojena s morálním relativismem).

Za třetí, problém s rozsahem a ohraničením empirické části. Na to, že má jít – podle jednoho z vymezení – o empiricky založenou případovou studii je rozsah vlastní empirické části překvapivě malý (9 stran, započítáme-li též úvodní časové vymezení a znovuformulování otázky 12 stran). Auto v něm navíc postupuje bez zjevné metody, bez jakékoli operacionalizace. Ruku v ruce s tím jde, že pramenná základna je relativně úzká (čtyři volební programy ODS, kniha Václava Klause a Manifest českého eurorealismu), přičemž její menší objem není vyvážen detailnějším rozbořením (např. nástroji diskursivní analýzy). Dále, empirická část je omezena na období zhruba do r. 2003, autor se tedy nedostává ani ke vstupu do EU. O období po r. 2003 sice hovoří heslovitě v úvodu kap. 7 a vztahuje k tomu období i některá svá tvrzení, ale v empirické části je zcela pomíjí a v závěru pak tvrdí, je vypustil

¹ „Cílem práce je analyzovat hlavní přístupy ve studiu euroskepticismu.“ (abstrakt)

² „Téma bych chtěl zaměřit na obsahovou stránku pojmu a jeho zakotvení do výzkumu.“ (s. 8)

³ „V této části práce si pološím otázku, proč politická strana, jmenovitě česká ODS, zaujímá ohledně evropských témat jisté pozice.“

⁴ „...bude hlavním záměrem práce odpovědět na otázku, zda lze aplikovat představenou teorii stranického euroskepticismu na případ ODS a zda se její definiční znaky shodují s postojem ODS.“ (s. 8)

⁵ „...tématy, která se pokusím analyzovat a závěry aplikovat na konkrétní politickou stranu (ODS). První otázka zní: jak lze definovat a měřit stranicky založený euroskepticismus? Druhá otázka: co zapříčiňuje, že strana zaujme ve stranické soutěži euroskeptické pozice a jaká je pozice euroskepticismu ve stranickém programu?“ (s. 21)

záměrně, neb prý představuje „empirický problém“. Není mi jasné, jaký „empirický problém“ by to mělo představovat – pro některé otázky naopak znamená zásadní problém, to, že se zastavil v r. 2003.

S empirickou částí totiž souvisí, že autor nám některé věci sice tvrdí, ale to není totéž, jako je dokázat a korelace není kauzalitou. Např. možnost, že euroskepticismus je motivován buď strategickým kalkulem (s ohledem k podobě stranického systému či vnitřnímu životu strany) nebo ideologickými důvody je autorovým postulátem a tím že se zmíní na začátku a na konci se ještě nestává důkazem. Bylo by třeba tato tvrzení pokud ne dokázat – např. proměnou rétoriky po vstupu do vlády – , tedy alespoň podle jedné z oněch linií soustavně argumentovat. (Není to vlastně přímo autorův postulát, je to základní postulát většiny vysvětlení euroskepticismu a má kořeny už v klasickém Taggartově článku z r. 1998. Pro klasifikaci podle této linie ale autor používá příliš málo a příliš jednostranně orientovaných textů. Jak by třeba odlišil na základě materiálu, který používá, zda se jedná o stranu establishmentu s euroskeptickou pozicí nebo o euroskeptickou frakci v rámci takové strany?) Vlastně jediné co autor třeba uvádí na podporu tvrzení, že pro postoj ODS k EU v období 1998-2003 byl charakteristický strategický kalkul vyplývající z opoziční role je...že ODS byla v opozici.

S ohledem k těmto problémům nemohu pokládat za validní ani závěr práce (tak si překládám autorovu formulaci „Přenesením zjištěných hodnot na případovou studii jsem se pokusil obhájit faktory, které zapříčinily euroskeptické formování stranického postoje.“)

Mezi dalšími problémy vidím:

Stylistické problémy (např. už sám název „Stranicky založený euroskepticismus v schématu ODS“; na s. 10 politické strany „nevyzývaly k „novým politikám“ artikulujičím euroskeptický diskurs“; u definice euroskepticismus na s. 23 otrocký překlad „withdraw from membership“ jako vystoupit z členství v EU apod.).

Nepříliš šťastný způsob odkazování (pod čarou, ale s údaji, které vás nutí identifikovat zdroj podle jiných poznámek pod čarou, které jsou na jiných stranách) a obecný nepořádek v odkazech (např. Szczerbiak, Taggart z pozn. 46 neexistuje; odkaz na Manifest českého eurorealismu se v textu objevuje ve dvou verzích (pozn. 97 a 98) a v seznamu literatury ve třetí; pozn. 37 a 38 jsou vedeny jako odkazy na sborníky, ale v jednom případě jde o článek v časopise a v druhém o konkrétní text ve sborníku; ve většině odkazů je uvedeno pouze první písmeno křestního jména ale v pozn. 66, 74, 87 a 90 celé jméno; odkaz na Szczerbiakův a Taggartův working paper je uveden dvakrát a pokaždé zcela jinak (pozn. 22 a 69); pozn. 4 připisuje definici Ladrechovi, ačkoli je to definice Radaelliho; druhý a třetí odstavec na s. 30 nejsou na s. 254-258 citovaného díla ale na stranách 249-250 atd.)

Potíže se správnou parafrází originálu (např. v originále, který je parafrázován druhým odstavcem na s. 21 – k němuž je mimochodem přidělen odkaz na sborník, ačkoli jde o konkrétní text v tomto sborníku, text Kaniokův – nejde o podobu integrace „která je momentálně řízena EU“, ale o integraci která má podobu EU, tedy na rozdíl třeba od starších podob; z pohledu jmenované kritiky není integrace viděna jako příliš teritoriálně nebo socioekonomicky omezený projekt, ale naopak jako projekt příliš široký).

Zmatek v tom, co je primární a sekundární zdroj (seznam použité literatury, v němž jsou jako primární zdroje k empirické studii vedeny teoretické práce, příp. obecně sekundární literatura;

mezi primárními internetovými zdroji jsou texty které autor shodou okolností získal přes internet ačkoli jde třeba o články v časopisech apod.).

A překlady – ty už nehodlám vypisovat.

Práci doporučuji hodnotit známkou 3.

Martin Polášek
19.6. 2013